

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ

1946

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ"

39 — ΤΣΩΡΤΣΙΑ — 39

ΑΘΗΝΑΙ

Τὸ Δεκαπενθήμερο

ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας
γιὰ τὰ εἰκοσάχρονα τῆς «Νέας Ἑστίας».

Ὁ διευθυντὴς καὶ ὁ ἐκδότης τῆς «Νέας Ἑστίας» ἔλαβαν τὸ ἀκόλουθο ἔγγραφο καὶ νομίζουσι ὅτι δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἀποκρύψουσι ἀπὸ τοὺς συνεργάτας, τοὺς ἀναγνώστες καὶ τοὺς φίλους τῆς, ποὺ παρακολουθοῦν ἀπὸ τόσο κοντὰ τὴν προσπάθειά τῆς:

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Δ/σις Γραμμάτων, Θεάτρου κλπ.

Ἀριθ. Πρωτ. 35.218

Ἐν Ἀθήναις τῇ 27-4-46

Πρὸς

τὸν Ἀξιότιμον Κύριον Πέτρον Χάση

Δ/την τοῦ Φιλολογικοῦ Περιοδικοῦ «Νέα Ἑστία»
Ἐνταῦθα.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἰκοσαετίας ἀπὸ τῆς δευτέρας ὑπὸ τὴν Διεύθυνσίν σας ἐκδοτικῆς περιόδου τῆς «Νέας Ἑστίας», κατὰ τὴν ὁποῖαν τὸ περιοδικὸν τοῦτο παρέσχεν ἐξαιρετικὴν συμβολὴν εἰς τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς Πατρίδος μας καὶ συνέχισεν ἀνευ διακοπῆς τὴν ἐκδόσιν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀπηνούσας τρομοκρατίας τῆς ἐχθρικής κατοχῆς, ἀπτόητον δὲ διὰ τὴν δίωξιν τῶν βαρβάρων κατακτητῶν, ἐκράτησε ὑψηλὰ τὴν σημαίαν τοῦ ἐλευθέρου ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Σὰς ἐκφράζομεν τὴν Ὑπουργικὴν Ἡμῶν ΕΥΑΡΕΣΚΕΙΑΝ καὶ σὰς ἀπευθύνομεν τὰ θερμότερα Ἡμῶν συγχαρητήρια. Εὐχόμεθα δὲ ὅπως ἡ «Νέα Ἑστία», συνεχίζουσα ἐπὶ μακρὰν σειρὰν ἐτῶν τὴν ἐκδόσιν τῆς, ἀποβῇ τὸ ἐγκόλπιον παντὸς πνευματικοῦ ἀνθρώπου.

Ὁμοίως εὐχὰς καὶ συγχαρητήρια ἀπευθύνομεν καὶ πρὸς τοὺς ἐκδότας τοῦ περιοδικοῦ κυρίους Ἰωάννην Δ. Κολλάρον καὶ Σίαν, ὅτινες, μὴ φεισθέντες ὀλικῶν θυσιῶν, διετήρησαν ἀρτίαν τὴν ἐμφάνισιν τῆς «Νέας Ἑστίας».

Μετὰ πάσης τιμῆς

Ὁ Ὑπουργός

τῶν Θρησκευμάτων καὶ Ἐθν. Παιδείας

Α. ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ

Ὁ διευθυντὴς καὶ ὁ ἐκδότης τῆς «Νέας Ἑστίας», βαθύτατα συγκινηθέντες, εὐχαριστοῦν.

Χ.

Ἡ «Τέχνη καὶ ἡ Ἑποχὴ» στὸ Παρίσι.

Τὰ πληροφοριακὰ καὶ κριτικὰ σημειώματα, ποὺ μᾶς στέλνει ἀπὸ τὸ Παρίσι ὁ κ. Κώστας Ζαρούκας καὶ ποὺ προσφέρουν μιὰ θετικὴ ὑπηρεσίαν στοὺς φίλους τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος, ἀκατατόπιστους ἀκόμη γιὰ τὶς περιπέτειές του στὴν πολεμικὴ καὶ τὴ μεταπολεμικὴ περίοδο, πρέπει νὰ ἔχουν πείσει τοὺς ἀναγνώστες μας ὅτι ἀκολουθοῦν ἕνα σχέδιον καὶ θέλουσι νὰ ἱκανοποιήσουσι μιὰν ὀρισμένη ἀνάγκη. Ὁ συνεργάτης μας δὲ δίνει ἀπλῆς ἐντυπώσεις. Ἔχει ἕνα καθορισμένον ἐρωτηματολόγιον καὶ προσπαθεῖ νὰ μεταφέρει τὴν ἔρευνά μας «Ἡ τέχνη καὶ ἡ ἐποχὴ» στὶς εὐρύτερας ἀναζητήσεις ἐνὸς μεγάλου πνευματικοῦ κέντρου τῆς Εὐρώπης. Μᾶς γράφει, λοιπόν, ὅτι ἐτοίμασε καὶ μᾶς στέλνει συνομιλίαις του μὲ τὸν Perno, τὸν Mirambel, τὸν Claudel, τὸν Aragon, τὸν Jean Paul Sartre, τὸν Duhamel, τὸν Dullin, τὸν Jouvet, τὸν Picasso κ. ἄ. καὶ μιὰ σειρά ἄρθρων του γιὰ τὴ θεατρικὴ καὶ τὴν καλλιτεχνικὴ κίνησιν τοῦ Παρισιοῦ. Εἰμαστε βέβαιοι ὅτι ὅσοι διάβασαν τὶς συνεντεύξεις τοῦ κ. Κώστα Ζαρούκα μὲ τὸν Γαλάνη καὶ τὸν Eluard θὰ περιμένουν μὲ ἀνυπομονησίαν τὰ νέα σημειώματά του.

Χ.

Οἱ νεανικοὶ στίχοι τοῦ Κ. Κρυστάλλη.

Γιὰ τὸ πρῶτον φύλλον τοῦ περιοδικοῦ «Ἡπειρωτικὴ Ζωὴ» μοῦ εἶχε ζητηθεῖ συνεργασία ἀπὸ τὴν ἐκδοτικὴν ἐπιτροπὴν. Ἐδῶσα ἕνα ἄρθρον γιὰ τὸν Χρηστοβασίλην καὶ ἕνα ἄρθρον μ' ἕνα ἀνέκδοτον ποίημα τοῦ Κώστα Κρυστάλλη, ποὺ ἔτυχε νὰ τὸ βρῶ στὸ περιοδικὸν «Ἀνάπλασις» καὶ τὸ ἔδωσα πρὶν ἀπὸ τρία τέσσαρα χρόνια στὸν κ. Γ. Κατσιμπαλή, ποὺ τὸ ἀναφέρει στὸ συμπλήρωμα τῆς Βιβλιογραφίας Κ. Κρυστάλλη (1943, ἀρ. 1).

Ὁ κ. Α. Βρανούσης, μέλος τῆς ἐκδοτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ζωῆς», μοῦ ἐδήλωσε ὅτι ἔχει «καὶ πολλὰ ἄλλα ἀνέκδοτα τοῦ Κρυστάλλη» καὶ μοῦ ζήτησε τὴν ἄδεια νὰ συμπεριλάβει καὶ τὸ δικό μου τὸ δημοσίευμα. Φυσικὰ, δέχτηκα. Σαφηνικὰ ὁμως στὸ πρῶτον φύλλον τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ζωῆς» ὁ κ. Α. Βρανούσης, μὲ τὸν χτυπητὸν τίτλον «Νεανικοὶ στίχοι τοῦ Κ. Κρυστάλλη», δημοσιεύει μόνον τὸ ποίημα τοῦ Κρυστάλλη ποὺ ἐγὼ τοὺς εἶχα δώσει γιὰ δημοσίευσιν, μαζὶ μὲ 9 στίχους ἄλλους, ποὺ βρῆκε στὸν ἴδιον τόμον τοῦ ἴδιου περιοδικοῦ, λίγες σελίδας πρὶν, φυσικὰ ὀδηγημένος ἀπ' τὴ δική μου τὴν παραπομπήν. Τὸ πιὸ θλιβερόν εἶναι ὅτι ὅχι μόνον οὐτε μιὰ λέξη δὲ λέει γιὰ τὴ δική μου σχολιαστικὴν ἐργασίαν ποὺ τοὺς ἔδωσα μὲ τὸ ποίημα, ἀλλὰ καὶ δηλώνει ὅτι τὰ δύο δημοσιευόμενα ποιήματα «μέχρι σήμερον μένουσι ἀγνωστα». Καὶ νὰ σκεφτεῖ

κάνεις διὰ τὴν ἴδια στιγμή εἶχε μπροστά του τὸ δικό μου χειρόγραφο. Περίμενα κάποια ἐξήγηση, δικαιολογία, ἐπανόρθωση στὸ κατοπινὸ φύλλο. Τοῦ κάκου.

Τὴν πράξη αὐτὴ τοῦ κ. Α. Βρανούση καὶ τὴ στάση τῆς ἐκδοτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς «Ἡπειρωτικῆς Ζωῆς» ἀφίνω τὸν ἀναγνώστη μου νὰ τὰ χαρακτηρίσει.

Σύρα, Ἀπρίλης 1946

Εὐχαριστῶντας γιὰ τὴ φιλοξενία
ΓΙΑΝΗΣ ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ

Οἱ Μοῖρες, τὰ φλάμπουρα καὶ οἱ δικέφαλοι.

Ἀγαπητὴ «Νέα Ἔστια»

Θὰ ἤθελα νὰ κάνω μιὰ μικρὴ παρατήρηση γιὰ τὴ «Βυζαντινὴ Νύχτα» τοῦ κ. Γ. Θεοδοκᾶ. Στὴν τρίτη πράξη, ποὺ δημοσιεύτηκε στὸ τεῦχος 446, οἱ Μοῖρες λένε :

Φλάμπουρα καὶ δικέφαλοι, ἔχετε καλὴ νύχτα!

Δὲν ξέρω γιὰ τὰ φλάμπουρα, μὰ στοὺς δικέφαλους δὲ θὰ μπορούσαν νὰ ποῦν καλὴ νύχτα οἱ Μοῖρες. Τὸ δράμα ἀναφέρεται στὸ 10ο αἰῶνα, ἐνῶ ὁ δικέφαλος ἀστὸς παρουσιάζεται σὰν ἔμβλημα τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου τὸν 13ο αἰῶνα.

Ὁ κ. Θεοδοκᾶς εἶναι τόσο δοκιμασμένος λογοτέχνης, ποὺ δὲν θὰ δυσκολευθεῖ, νομίζω, καθόλου νὰ διορθώσει τὸ στίχο.

Δικός σου

ΚΩΣΤΑΣ Η. ΜΠΙΡΗΣ

Ψυρῆς καὶ ψειρῆς.

Ὁ φίλος γλωσσολόγος κ. Δημ. Ι. Γεωργακᾶς, στὸ τεῦχος τῆς 1-2-46 κρίνοντας τὸ βιβλίο τοῦ κ. Κώστα Η. Μπίρη «Τοπωνυμικά τῶν Ἀθηνῶν», γράφει γιὰ τὸ τοπωνύμιον *Ψειρῆ*, διὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ προσηγορικὸ *Ψειρῆς*, καὶ ὄχι ἀπὸ τὸ Φαριανὸς - Ψυρῆς κ.λ.π., ὅπως ὑποστηρίζει ὁ κ. Μπίρης.

Τὴ σωστὴ αὐτὴ ἐρμηνεῖα τοῦ κ. Γεωργακᾶ ἐπιβεβαιώνει καὶ μιὰ παλιότερη πληροφορία, ποὺ μᾶς δίνει ὁ Γερμανὸς ἀρχαιολόγος Α. Coufe. Στὸ βιβλίο του «Reise auf der Inseln des thrazischen Meeres» (Hannover 1860) στή σελ. 16, γράφοντας γιὰ τοὺς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς ἐκφραστικοὺς τρόπους γιὰ τὸν τόπον τῆς κατοικίας, ὅπως βρίσκονται σὲ ἐπιγραφὰς τῆς Θάσου (ᾔκει παρὰ τὸ τεῖχος, ᾔκει ἐπὶ τὸν Πλαταμῶνα, πλησίον τῶν Εὐαλκίδου κλπ.), λέγει διὰ ὁμοίους ἐκφράσεις εἶναι οἱ νεοελληνικαί: *κάθεται στοῦ Ψειρῆ τὴ βρύση, κοντὰ στοῦ Ψειρῆ τὴ βρύση, κατὰ τοῦ Ψειρῆ τὴ βρύση*, ὅπως λέγονται στὴν Ἀθήνα, κατὰ τίς πληροφορίες ποὺ τοῦ ἔδωκε ὁ καθηγητὴς Ρουσόπουλος.

ΔΗΜ. Α. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ἕνα ὄχι ἀδιάφορο ἔργο.

Θέατρο «Κεντρικόν», Θίασος Κατερίνας Σάτον Βέιν, «Στ' ἀνοιχτά», ἔργο σὲ τρεῖς πράξεις, πέντε εἰκόνες.— Αἴθουσα «Παρθενόσου», Νεοελληνικὴ Σκηνή: Φανῆς Μιχαλοπούλου, «Ἐνοικιάζεται σύζυγος», κωμωδία σὲ 4 μέρη.— «Ἐθνικὸ Θέατρο»: Ντοστογιέβσκι—Μ. Σκουλούδη: «Ὁ ἠλίθιος», δράμα σὲ τρεῖς πράξεις, ἐννέα εἰκόνες.— Ν. Καζαντζάκη, «Καποδίστριας», δράμα σὲ δύο μέρη, τρεῖς εἰκόνες.

«Οἱ εὐτυχοσμένοι ἄνθρωποι δὲν ἔχουν ἱστορία», λέει κάποιο γαλλικὸ ρητό.

Τὰ εὐτυχοσμένα ἔργα, ἐκεῖνα ποὺ μᾶς χαρίζουν εὐεξία, ὅπως καὶ ἐκεῖνα ποὺ κατηγορηματικὰ τὰ ἀπορρίχνουμε, δὲν προκαλοῦν μέσα μας ζωηρὴ διάθεση νὰ τὰ σχολιάσουμε, ἔχτος ὅταν διαπιστώνομε, διὰ ἄλλοι σχημάτισαν διαφορετικὴ ἀπὸ τὴ δική μας ἐντύπωση, ἢ ὅποια θεωροῦμε διὰ τὰ ἀδικεῖ, καὶ αἰσθανόμεσθε τὴν ἀνάγκη νὰ τὰ ὑπερασπίσομε. Ἡ ἱκανοποίησις δὲν ἀπαιτεῖ ἀναπτύξεις κ' ἐπεξηγήσεις. Ἐντροφεύμε σ' αὐτὴν, κι' ἀφοῦ τὴν ἐκφράσομε ἐξαντλήσαμε τὸ θέμα. Διεγείρουν τὸν συζητητὴ μὲ τὸν ἰδιαιτέρου οἴστρο τὰ ἔργα ἐκεῖνα ποὺ ἐνῶ ἔχουν μεγάλας ἀξιώσεις, ποὺ ἐνῶ ἀντιλαμβάνομασθε διὰ ἄλλοι τὰ ἐγκρίνανε, ἐμεῖς δὲν κατορθώνομε νὰ τὰ ἐχτιμήσομε. Νοιώθομε χρέος προπάντων ἀπέναντι στοῦν ἑαυτοῦ μᾶς νὰ δικαιολογήσομε τὴν ἀρνησὴ μᾶς, νὰ μὴν τὴν παραδεχτοῦμε παθητικὰ κι' ἀνεξέλεγκτα, ν' ἀναζητήσομε καὶ ν' ἀνεύρομε, ἂν εἶναι δυνατό, τὴ βασικὴ τῆς αἰτίας, νὰ ἐξακριβώσομε μήπως ἐμεῖς σφάλλομε. Ὅσοτερον ἀπὸ τὴν παράστασις τοῦ «Καποδίστριας», γιὰ ὅρες πολλὰς βυθίστηκα σὲ σκέψεις, ἀγωνίατῆκα νὰ λύσω προβλήματα.

Ἔτσι, στὴ θεατρικὴ ἐπισκόπησις αὐτοῦ τοῦ δεκαπενθήμερου, δὲν θὰ κάνω παρὰ πολὺ βιαστικὰ λόγος γιὰ τρεῖς ἀπὸ τίς παραστάσεις ποὺ δόθησαν. Προτιμῶ ν' ἀφισρώσω τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ χώρου, ποὺ διαθέτω, στὸ ἔργο ποὺ κίνησε μέσα μου τὴν περισσότερη ἀλλ' ὄχι καὶ στατικὴ ἀντίδρασις.

Τὸ «Στ' ἀνοιχτά» τοῦ Σάτον Βέιν μὲ γοήτεψε. Τί ἄλλο νὰ πῶ; Ἄλλωστε τὴ γοητεία ποὺ ἀναδίνεται ἀπὸ τὸ ἔργο αὐτὸ ποὺ κατορθώνει ν' ἀτενίσει μὲ κάποια ὑπερβολικὴ ἀφέλεια ἀλλὰ καὶ γαλήνια, συμφιλιωμένα, χαμογελαστά καὶ παιχιδιάρικα, τὸν θάνατον, τὴν ἀνέλυσαν ἐδῶ στὴ «Νέα Ἔστια» ὅταν πρωτοπαίχτηκε τὸ 1928. Τὸ «Στ' Ἀνοιχτά» εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ λίγα ἔργα ποὺ ὅταν τὸ ξαναεἶδα ὑστερα ἀπὸ χρόνια ἀνανέωσαν τὴν ἀπόλαυσή μου, ἀλλὰ δὲν τὴ διαφοροποίησαν. Εἶναι προτερημά του; εἶναι ἐλάττωμά του; Μᾶλλον τὸ δεύτερον. Τὸ «Στ' ἀνοιχτά», εἶναι ἓνα ἔργο στενὸ, πλημμυρισμένο ὅμως ἀπὸ χάρη. Ὅσο ὅμως κι' ἂν δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ ξαναασχοληθῶ μ' αὐτό, δὲν θὰ εἶταν σωστὸ νὰ παρασιωπήσω τὴν ἐξαίρετη σκηνοθεσία του ἀπὸ τὸν κ. Κούν, τὸ συντονισμένον μὲ τὴ διάθεσὴ του παίξιμο ὅλων τῶν ἠθοποιῶν, καὶ προπάντων τὴν ἁρμονία ποὺ διαχύσανε στοὺς